

Asia: VN/10574/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

1. Lausunto esityksestä kokonaisuutena Kajaanin ammattikorkeakoulu ei kannata esitettyä muutosta, jossa kaivostoiminnan ja konesalien sähkövero siirrettäisiin alemmasta sähköveroluokasta yleiseen sähköveroluokkaan. Esitys heikentäisi merkittävästi Suomen investointiympäristön houkuttelevuutta näillä toimialoilla ja vaarantaisi erityisesti aluekehitykseen ja vihreään siirtymään liittyviä kansallisia. Lyhyen aikavälin verotuottovaikutukset eivät riitä kompensoimaan pidemmän aikavälin haittoja, jotka liittyvät toiminnan supistumiseen ja uusien investointien vähenemiseen.

2. Yksityiskohtaiset huomiot Sähköveron korotus esitetystä 0,05 sentistä 2,24 senttiin kilowattitunnilta tarkoittaisi noin 44-kertaista nousua niille toimijoille, joita veronkorotus koskee. Vertailu perustuu veroluokkien II ja I sähköverotasojen eroihin ilman arvonlisäveroa ja huoltovarmuusmaksua. Muutos kohdistuisi erityisen voimakkaasti datakeskuksiin, joiden toiminta on erittäin sähköintensiivistä ja joiden kustannusrakenne on herkkä sähkön hinnan vaihtelulle, sillä sähkö muodostaa merkittävän osan niiden käyttömenoista.

Datakeskukset eivät ole vain teknistä infrastruktuuria, vaan ne ovat keskeinen osa digitaalisia palveluja, tutkimusta ja tulevaisuuden teollisuutta. Kajaanissa datakeskustoiminta on jo nyt vaikuttanut myönteisesti aluetalouteen, tuoden sekä pysyvää että rakentamisaikaista työllisyyttä, investointeja ja infrastruktuurikehitystä. Kajaanin ammattikorkeakoulu (KAMK) on noussut valtakunnallisesti merkittäväksi osaamiskeskittymäksi datakeskustoiminnan koulutuksessa ja TKI-toiminnassa. KAMK kehittää alan asiantuntemusta ja energiatehokkaita ratkaisuja yhteistyössä yritysten kanssa, tukien alueen elinvoimaa ja kansallisia digitaalisia ja vihreän siirtymän tavoitteita.

Google on investoinut Haminassa yli 4,5 miljardin euron edestä datakeskuksiinsa, ja on näin ollen erinomainen esimerkki siitä, kuinka suuria alueellisia vaikutuksia datakeskuksilla voi olla. Datakeskus

työllistää seitsemännentoista laajennuksensa jälkeen noin 500 henkilöä keskuksen sisällä, ja rakennusvaiheessa suoraan noin 1900, ja 1650 epäsuoraa työpaikkaa. Kun tällaisia investointeja suunnitellaan sellaisille paikkakunnille kuten Kajaani tai Muhos, voidaan puhua todella merkittävästä aluetalousvaikutuksesta Pohjois-Pohjanmaalla ja Kainuussa.

Datakeskustoiminnalla on myös poikkeuksellisen suuri potentiaali osana energiajärjestelmän kokonaisoptimointia ja ilmastotavoitteiden saavuttamista. Datakeskukset tuottavat ympärivuorokautisesti tasalaatuisia ja teknisesti helposti hyödynnettävää hukkalämpöä, jota voidaan syöttää suoraan alueellisiin kaukolämpöverkkoihin, tai esimerkiksi kasvihuonetuotantoon, teollisiin kuivausprosesseihin tai muihin matalalämpötilan tarpeisiin. Hukkalämmön hyödyntäminen vähentää tarvetta fossiilisiin tai sähköpohjaisiin lämmönlähteisiin ja parantaa koko energiajärjestelmän resurssitehokkuutta.

Datakeskusten hukkalämmöt mahdollistavat merkittäviä uusia liiketoimintamalleja ja uusia teollisia symbiooseja. Hukkalämmöt voivat avata mahdollisuuden laajamittaisemmalle teollisuudelle esimerkiksi puolijohteiden valmistuksessa, tai ratkaista osan kansallisesta huoltovarmuudesta mahdollistaen edullisemmän ja vuodenajasta riippumattoman kasvihuonetuotannon. Näissä ratkaisuissa hukkalämpö toimii teollisen kehityksen mahdollistajana, eikä ainoastaan hukattavana resurssina.

Suomessa on käynnissä useita hankkeita, joissa hukkalämmön hyödyntäminen nähdään alueellisen elinvoiman ja omavaraisuuden näkökulmasta keskeisenä työkaluna. Tällä hetkellä datakeskusten pitää hyödyntää hukkalämpöä päästäkseen alempaan veroluokkaan, ja tämä luo todella merkittävän kannusteen hukkalämmön hyödyntämiseksi. Jos datakeskusten veroluokka nostetaan, tämä kannuste poistuu. Verotuksen kiristäminen heikentääkin näiden lukuisten hankkeiden toteutumisedellytyksiä ja voi pysäyttää kehityksessä olevan vihreän teollisuuden ennen kuin sen potentiaali ehtii realisoitua.

Datakeskuksilla on huomattavaa potentiaalia toimia kulutusjoustoresurssina. Niiden toimintaa voidaan säätää verkon taajuusvaihteluihin Fast Frequency Reserve (FFR) -ratkaisujen avulla. Lisäksi varavoimajärjestelmiin kuuluvat UPS-akustot tarjoavat mahdollisuuden varastoida energiaa ylituotantotilanteessa ja syöttää sitä takaisin verkkoon kulutushuippujen aikana. Fingrid on toivottanut datakeskukset tervetulleiksi säätömarkkinoille, ja niiden rooli joustona voi muodostua entistäkin merkittävämmäksi osaksi tulevaisuuden energiajärjestelmää, mikä parantaa Suomen huoltovarmuutta ja kokonaisturvallisuutta.

3. Vaikutusarviot ja tunnistamattomat riskit Esitysluonnoksessa ei ole riittävästi arvioitu kansainvälisten investointien ohjautumista pois Suomesta. Datakeskusinvestoinnit ovat erittäin kilpailtuja ja niiden sijoituspäätökset tehdään globaalissa toimintaympäristössä. Sähköveron nosto voi yksinään riittää siihen, että uusi datakeskus rakennetaan esimerkiksi muihin Pohjoismaihin tai

Keski-Eurooppaan. Tämä johtaa paitsi menetettyihin verotuloihin pitkällä aikavälillä myös menetettyyn mahdollisuuteen kehittää osaamista, tutkimusta ja energiatehokkuutta Suomessa.

Toiseksi on huomioitava, että esityksessä ei ole arvioitu hukkalämmön hyödyntämiseen liittyvien ratkaisujen vähenemistä tai viivästymistä. Monet suomalaiset kaupungit ja energiayhtiöt kehittävät parhaillaan ratkaisuja, joissa datakeskusten hukkalämpöä hyödynnetään kaukolämmön tuotannossa. Mikäli datakeskuksia ei rakenneta tai niiden toimintaa supistetaan, nämä suunnitelmat jäävät toteutumatta, ja samalla vaikeutuu siirtymä fossiilittomaan lämmöntuotantoon. Tämä realisoitui jo Pellon kunnassa, jossa oli tarkoitus korvata turpeen, hakkeen ja öljyn polttamiseen perustuva kaukolämmöntuotanto datakeskusten hukkalämmöllä.

Lisäksi esityksessä ei käsitellä riittävästi alueellista eriytymistä. Datakeskuksia sijoittuu nyt useille sellaisille alueille, joissa on jo pitkään kärsitty väestön vähenemisestä ja vanhenemisesta, sekä työpaikkojen vähyydestä. Tästä on hyvänä esimerkkinä Kajaani, joka on lyhyellä aikajänteellä onnistunut houkuttelemaan merkittäviä datakeskustoimijoita. Erityisesti EuroHPC LUMI -supertietokone ja tuleva LUMI AI Factory ovat nostaneet Kajaanin profiilia kansainvälisesti korkean teknologian keskuksena. Samalla Kajaanin ammattikorkeakoulu (KAMK) on erikoistunut datakeskusten koulutukseen ja tutkimukseen, mikä tukee uuden osaamisen syntymistä ja työpaikkoja alueelle. Sähköveron korotus tulee lisäämään alueellista epätasa-arvoa ja heikentää esimerkiksi Pohjois- ja Itä-Suomen mahdollisuuksia hyödyntää digitalisaation ja vihreän siirtymän tarjoamia kasvumahdollisuuksia.

4. Yhteenveto ja ehdotus Kajaanin ammattikorkeakoulun näkemyksen mukaan esitys ei tue kansallisia talous-, ilmasto- eikä aluekehitystavoitteita. On todennäköistä, että esityksen vaikutukset jäävät kokonaisuudessaan kielteisiksi: verotuotto kasvaa vain lyhytaikaisesti, samalla kun investoinnit, innovaatiot ja hukkalämmön hyödyntämiseen liittyvä kehitys hidastuvat tai siirtyvät muualle.

Ehdotamme, että kaivostoiminnan ja konesalien sähköverotus säilytetään sähköveroluokassa II. Toki on mahdollista kiristää edellytyksiä, joilla datakeskukset pääsevät alempaan sähköveroluokkaan. Esimerkiksi tarkoittaen hukkalämmön laajamittaisempaa hyödyntämistä sekä kulutusjoustoihin osallistuminen. Tällainen kannustava malli tukisi Suomen kilpailukykyä, kuntien ja alueiden kehittymistä ja ilmastotavoitteita samanaikaisesti.

Postari-Kivistö Tuija
Kajaanin ammattikorkeakoulu Oy

Postari-Kivistö Tuija
Kajaanin ammattikorkeakoulu Oy - Mikko Keränen, TKI-johtaja